

ידי כהן הדיוט, כמו בכל יום, ולפיכך אין צריך לחתות בשל זהב (מקדש דוד קדשים כד, ד, בדעת הרמב"ן במלחמות לעיל כו, ב. וראה גם רש"י לעיל מג, ב).

נְתַפְּזָרוּ לוֹ קֶבֶד גְּחָלִים מִכְּבָדָן לְאָמָה - כשהיה מערה את הגחלים מהמחתה של ארבעה קבים למחתה של שלשה קבים, היה הקב העודף מתפזר על רצפת העזרה, והיה מכבדו לתוך אמת המים שהיתה עוברת בעזרה ויוצאת לנחל קדרון (רש"י), כדי שלא יכזב רגלי הכהנים ההולכים בעזרה (רא"ש תמיד לג, א ורע"ב שם ה, ה). ואף שהמחתה של ארבעה קבים היא כלי שרת, וכלי שרת מקדשים את הניתן לתוכם, מותר לאבד את הגחלים ואין בכך הפסד קדשים, מפני שאין כלי שרת מקדשים שלא מדעת, ולא היה בדעתו לקדש את מה שלא יכנס למחתה של שלשה קבים (תוס' ישנים ותוס' רא"ש, בשם ר"ת). ויש שפירש, שהמחתה של ארבעה קבים שלא היה מכניס בה את הגחלים, לא היתה כלי שרת, ולכן הגחלים שבה לא התקדשו (תוס' ישנים ותוס' רא"ש, בשם רבינו נסים גאון, והובא גם בתוס' להלן מו, ב ד"ה כי. וראה ח"י ר' אריה לייב א, כ). ויש שתירץ, שאין בכך איסור הפסד קדשים, מפני שאין ההקדש צריך לאותם גחלים (תוס' ישנים).

וְהָכִי קָאָמַר בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתֵה בְּשֵׁל סָאָה מִדְּבָרֵית וּמַעֲרָה לְחוּדָא שְׁלִשָׁת קַבִּין וְרוּשְׁלָמִיּוֹת - שכיין שכשבאו לירושלים הוסיפו על המידות שתות, נמצא שבסאה מדברית יש חמש קבין ירושלמיות, וכשהיה חותה בשל מדברית ומערה למחתה בת שלש קבין ירושלמיות, היו מתפזרות שתי קבין ירושלמיות (רש"י). והטעם שהתנא לא דיבר בחתייה ובעירוי באותה מידה, אלא בזו בשל מדברית ובזו בשל ירושלמית, מפני שהעדיף לשנות ברישא לשון 'סאה' שגורו בפי חכמים בכל מקום, ולכן דיבר בשל מדברית, ואילו בספיה דיבר בשל ירושלמית, כדי לתת את מידת המחמה במידות שלמיות [שאלו במידה מדברית, היתה מידתה שלשה קבין ושלוש חמישיות] (גבורת אריה).

כְּדִי שְׁתַּהֲא זְרוּעוֹ שֶׁל כְּהֵן גְּדוּל מְסִיעֵתוֹ - שיתן את הבית יד של המחמה מתחת לידו האחת, ויתן תחתיה את ידו השניה כדי לסייע באחיזתה (רש"י לעיל מג, ב ד"ה והיום ארוכה, ע"פ רש"י שם; מאירי כאן).

בְּכָל יוֹם לֹא הָיָה לָהּ נִיאָשְׁתִּיק וְהַיּוֹם הָיָה לָהּ נִיאָשְׁתִּיק - טבעת הקבועה בראש המחמה, שמקשקשת ומשמיעה קול, לקיים מה שנאמר (שמות כח, לה) 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש' (רש"י) [ואמנם פסוק זה נאמר על הפעמונים שבמעיל של הכהן גדול, אולם למדים משם למחתה של יום הכיפורים (ריטב"א)]. ובכל יום לא היו קובעים טבעת בראש המחמה, כיון שדין 'ונשמע קולו' הוא רק בכהן גדול, ולא בכהן הדיוט, ובשאר ימות השנה ההקטרה כשרה גם בכהן הדיוט (כלי חמדה פר' תצוה, ג).

ויש שפירש, ש'ניאשתיק' הוא כיסוי של עור שהיה על היד של המחמה, והיו נותנים אותו כדי שהכהן גדול לא יכווה מחום המתכת שהתחממה מחמת שהגחלים שהו בה זמן מרובה (תוס' ד"ה בכל, בשם ריב"א). ולשיתו ביום הכיפורים אין דין 'ונשמע קולו', ראה כלי חמדה שם). ויש שפירש, שהוא כיסוי שהיה נתון על המחמה כדי שלא יכבו הגחלים שבה, או כדי שהכהן לא יכווה בפניו מחום הגחלים [ובכל יום לא היה צורך בכך, מפני שהיה יכול להשתמש לשם כך בידו השמאלית, שלא היה נושא בה שום דבר] (ריטב"א, בשם הגאונים).

וְהָא אִיכָא הָא מַעְלָה וְכוּ' - אם אכן 'שלא בשעת הקטרה' אין פירושו בשעת מתן דמים, אם כן יקשה להיפך, מדוע באמת לא מונה הברייתא גם את המעלה שיש בהיכל על פני בין האולם ולמזבח לענין הפרישה שבשעת מתן דמים שלפני ולפנים (ריטב"א).

אָמַר רַבָּא שֶׁם פְּרִישָׁה אַחַת הִיא - כיון שאמרה הברייתא שיש להיכל מעלה על פני בין האולם ולמזבח לענין הפרישה שבשעת ההקטרה שלפני ולפנים, לא הוצרכה לומר שיש בו מעלה נוספת לענין הפרישה שבשעת מתן דמים שלפני ולפנים, שהדבר פשוט שכל ענייני הפרישה דינם שווה (רש"י, וריטב"א בשמו. וראה תוס' ד"ה דאילו). ויש שפירש, שהברייתא לא הוצרכה להשמיענו שיש להיכל מעלה נוספת לענין הפרישה שבשעת מתן דמים שלפני ולפנים, משום שדבר זה אינו נחשב מעלה נוספת על פני המעלה שיש להיכל לענין הפרישה שבשעת ההקטרה שלפני ולפנים, שהכל ענין אחד, שמהיכל צריך לפרוש גם משום העבודה שלפני ולפנים, בין בשעת הקטרה ובין בשעת מתן דמים, ואילו מבין האולם ולמזבח אין צריך לפרוש כלל בשעת העבודה שלפני ולפנים (ריטב"א).

אָמַר מַר כֶּךָ פּוֹרְשִׁין בְּשַׁעַת מַתָּן פַּר וְכוּ' מִנָּא לָךְ, וְדוּקָא עַל אֵלוּ שואלת הגמ' מנין שצריך לפרוש בשעת מתן דמים, אבל על שעת הקטרה שבהיכל אין הגמ' שואלת, שסברא היא, שכשם שצריך לפרוש בשעת הקטרה שלפני ולפנים מפני שהקטרת היא דבר שנעשה בחשאי, כך צריך לפרוש בשעת הקטרה שבהיכל, כדי שתיעשה בחשאי (תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

אֲתָיָא כַּפְרָה כַּפְרָה מִיּוֹם הַכַּפּוּרִים - ואין זו גזירה שוה גמורה, שהרי בפר כהן משיח לא כתוב 'כפרה', אלא בגדר 'בנין אב', שכשם שצריך לפרוש בשעת הכפרה שביום הכיפורים, כך צריך לפרוש בשעת הכפרה של כל אלו (לחם משנה תמידין ומוספין ג, ג, בדעת הרמב"ם שם. וראה תוס' ד"ה אתיא, שנקטו שזו גזירה שוה גמורה, ויישבו באופן אחר כיצד למדים לפר כהן משיח).

שִׁמְעַ מִינָהּ מַעְלוֹת דְּאוֹרֵייתָא וְהָכִי גְּמִירֵי לָהּ - המעלות המנויות [במשנה בכלים א, ה-ט] במקומות השונים שבהר הבית ובבית המקדש לענין קדושתם, הן מדאורייתא, ולמדום הלכה למשה מסיני (רש"י; ר"ש כלים שם, ט. וראה עוד רמב"ם ביאת מקדש א, טו, וכסף משנה שם, והשגת הרמב"ן על ספר המצות ל"ת עג). ויש שפירשו, שאין הכוונה לכל המעלות המנויות שם, שחלקן הן מדרבנן, אלא רק למעלה שיש לבין האולם ולמזבח על פני העזרה (ריטב"א; תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

בֵּין הָאוּלָם וְלְמִזְבַּח כִּיּוֹן דְּלָא מְפָסִיק מִיְדֵי לָא מִינְכָרָא מִלְּתָא וְכוּ'. אמנם, אף אם מעלה זו שיש בבין האולם ולמזבח היא דרבנן, מכל מקום ודאי שחלק מהמעלות המנויות במשנה הן מדאורייתא (ר"ש כלים א, ט; ריטב"א).

מְשׁוּם חוּלְשָׁא כְּהֵן גְּדוּל, שלא יצטרך לטרוח לערות את הגחלים מהמחתה של כסף למחתה של זהב (רש"י). וגם בחתיית הגחלים לצורך ההקטרה שבהיכל היה חותה בשל זהב, שכן ביום הכיפורים גם הקטרה זו היתה נעשית על ידי הכהן גדול, ולכן היתה נעשית בשל זהב כדי שלא להטריחו (רמב"ם עבודת יום הכיפורים ב, ה; מאירי. וראה גם גבורת ארי להלן מה, א). ויש שסובר, שגם ביום הכיפורים היו חתיית הגחלים לקטורת של היכל והנחתן בהיכל נעשות על